

○ Djema el-Fna, Marrakech' centrale plads med slangetæmmere, musikere, historiefortællere - og sodavand til 17.- kr. fra denne restaurant pga. udsigten.

Marokkos magiske Marrakech

Det er Ikke overraskende, at Marrakech årligt besøges af tre millioner turister. Byen er simpelthen magisk og det er let at finde væk fra turiststrømmen til steder, hvor tiden forekommer, at have stået stille i over 100 år

AF HENRIK KØHLER
redaktion@mja.dk

Med en familie på fem, gælder det om at skære i udgifterne: Det er ensbetydende med godt seks times ventetid i Milanos lufthavn på vores vej til Marrakech i Marokko. Vi ventede midt om natten på bænke med irriterende armlæn, som man skal sno sig rundt om.

Da vi omsider ankommer til Marrakech om morgenen, er tolderne sindssygt langsomme og da vi endelig bliver lukket ud, er der ikke som lovet en chauffør med et skilt med vores navn på. Er han mon kørt igen efter den lange ventetid? Vi er fuldstændig stegte og meget apropos, er temperaturen hastigt på vej mod de 37 grader her midt i oktober. Efter en time går vi lige i kløerne på taxa-mafiaen og betaler 170.- kr. for de seks km. Forhandling er ikke muligt. Taxaen sætter os af på en lille plads foran medinaen med adskillige æselkærere. Vi skal selv finde vores logi inde i de krogede gyder uden skiltning. Imidlertid går der under et minut, før en lille mand med meget dårlig samvittighed viser sig. Hans chauffør har været til tandlæge (hm hm). Vi får de 250 dirham tilbage og vi må helst ikke sige videre hvad der er sket. Han er bange for sit job, som består i at få hentet og bragt folk.

De følgende minutter er et fuldstændigt vanvittigt bombardement af sanserne: Op ad den

smalle gyde i hastig gang medens myriader af osende knallerter snor sig mellem os og tilslørede kvinder. Udefinerbare dufte kæmper om herredømmet.

Endelig fremme

Man skal vare sig, for ikke at støde hovedet ind i koklove og sammenbundne gedehoveder som dingler foran slagterbutikker, og snart svinger vi ind ad en gyde så smal, at vi må gå på række som en andefamilie. Retnings-sansen er for længst en by i Sahara. Så, endelig fremme! Vores logi - riad Dar Malak - er rigtig charmerende, - renoveret i respekt for den oprindelige stil.

Eric, vores hotelfar fortæller, at han og ekskonen havde rejst i det meste af verden, da de for 20 år siden købte dette gamle borgerhus, for at opleve hvordan det var at opholde sig det samme sted i længere tid. Konstruktionen er genial i et varmt og uhyre tætbebygget område. Typisk to etager med fire værelser på hver, der alle omkranser og udelukkende har udsigt, ind mod en gårdsplads i midten, ofte med et lille bassin eller springvand samt noget grøn beplantning. Larmen når ikke herind og den brændende sol knapt nok heller. Førhen kunne en familie bestå af over 30 personer, så her har været tætbebygget i forhold til nu, hvor vi er 7 - 10 turister og 1 - 2 ansatte ad gangen. De eneste lyde der når ind til os er faktisk morgenbønnen fra byens moskeer. Det begynder gerne, som en del af en drøm, ved 5-tiden og kort efter, kan man svagt høre 3 - 4 andre højttalere forskudt. Der er noget trykt og genkendeligt ved blidt at blive vækket af den messende sang, men det er også ok når det stopper og man kan sove et par timer mere.

Intet besøg i Marrakech uden at se Djema El Fna, - byens store centrale plads. I dag fredag, som er muslimsk helligdag, er pladsen kun en skygge af sig selv, men på en normal dag er den propfyldt med slangetæmmere, musikere,

tandudtrækkere og historiefortællere. Dertil kommer juiceboder og spisesteder. De sidste garanterer, at vi ikke får den dårlige mave som vores hotel har advaret om, fordi de ikke har rindende vand på pladsen. Med kun knapt syv dage i landet, løber vi ingen risiko, men spiser glimrende cous cous mm. til 22.- kr. på en restaurant ved selve Fna-pladsen. Stemningen er speciel og meget intens og vil man være fri for de mest offensive kunstnere, kan man betale 18.- kr. for en sodavand på en 1. sals restaurant, for at få en storslået udsigt over pladsen. Vil man handle eksotiske tæpper, lamper, keramik, læder eller krydderier, gælder det om, at komme så langt væk fra førnævnte plads som muligt, for at opnå de laveste priser. Når man farer vild (og det gør man ustandseligt) i de krogede gyder, er der altid nogle som vil føre en på rette vej. Mange af dem er unge mænd, som hellere end gerne tager en på en omvej for at tjene 4 - 5 kroner. De kan spotte en vildfarende turist med bind for øjnene og vejskiltene er ikke til nogen hjælp, tværtimod.

Garvede huder og handelsteknik

Når de handlende undlader at kontakte en, er man nået dertil, hvor de lokale bor og handler. Det er her eventyret begynder. Fodgængere kæmper om pladsen med æselkærere overlæssede med nygarvede skind og med den tørre lyd fra de skrattende horn, gør knallerter opmærksomme på, at man skal springe for livet.

Vi er havnet ved byens store udendørs garveri. Hele kvarteret lugter surt, og pludselig er vi koblet på en tynd, ældre mand i hvid kjortel, der udleverer nogle små kviste af mynte til næsen for at tage den stramme lugt, inden vi skal ind og se garveriet. Vi når end ikke at acceptere, før vi er i gang. Selvom vi skulle være her på en anden årstid og desuden om morgenen, kan man få et indtryk af det frygtelige arbejde det må være, at stå i garvesyre til op midt på livet i de små kar og kaste rundt med

de tunge, våde og stinkende skind. Manden forklarer tekniske detaljer i forbindelse med garvningen, men snart skal vi se det færdige produkt i en butik. En midaldrende, flink og meget velklædt mand, der straks fører os dybt ind i en læderbutik med skindjakker og -frakker, marokopuder i lækker kvalitet. Datteren prøver en blå frakke. En kvinde med slør hjælper hende den på. Prisen er sikkert fin og kan naturligvis forhandles. Problemet er imidlertid, at vi nærmest ikke er gået derind frivilligt og under ingen omstændigheder skal have noget, uanset prisen. Da den frygtelige sandhed går op for manden, er han med et slag, slet ikke flink mere. Snarere uhyre skuffet. Vores tynde ven har ventet på os udenfor. Nu får han ikke sin provision fra læderbutikken og han bliver endnu mere sur end den forrige, da vi giver ham 20.- kr. for den korte rundvisning. Jeg er et dårligt menneske og det er helt uacceptabelt, men derved bliver det.

Nu vi er ved forhandlinger, kan man ikke besøge Marokko uden at sætte sig ind i handelsteknikken. Som udgangspunkt starter den handlende med en tre gange for høj pris. For at lande på den rigtige (som kun sælgerkender), er man nødt til at sætte sit bud uforskammet lavt. Lad være med at tage varen i hånden og begynd at gå et par skridt væk relativt hurtigt. Det sparer tid og prisen rasler ned. Smil og lav jokes i stedet for at være sur. Det er en sport og de lokale respekterer altid en turist, der er god til at tinge om prisen.

Atlasbjergene og arabisk forår

Efter et par dage i skønne Essaouira ved Atlanterhavskysten, har vi bestilt en endagstur til Atlasbjergene syd for byen med vores riadfar Eric. Vi er afsted alene i en nyere minibus og er blevet lovet at komme væk fra »den slagne vej«. Første stop er landsbyen Tana-hout, der ligger klinet op af en bjergskrånning,

○ Berbermarked i Oirgane ved Atlasbjergene. Krydderierne koster nærmest ingenting og bliver vejet på en meget autentisk vægt.

bygget i adobesten (ubrændte). En gammel mand med en slange vil gerne fotografere. Det lykkes, selvom børnene er skræklagne for slangen. Næste stop er et berber marked i landsbyen Ouirgame. Berberne er Marokkos oprindelige folk, ikke araberne. Markedet er lidt tyndt besat, men ualmindeligt lokalt og eksotisk. Kæmpe udvalg i krydderier til ingen penge. Vi investerer i en pose »Ras el hanout«, som er et blandingskrydderi ligesom karry og som dur til det meste.

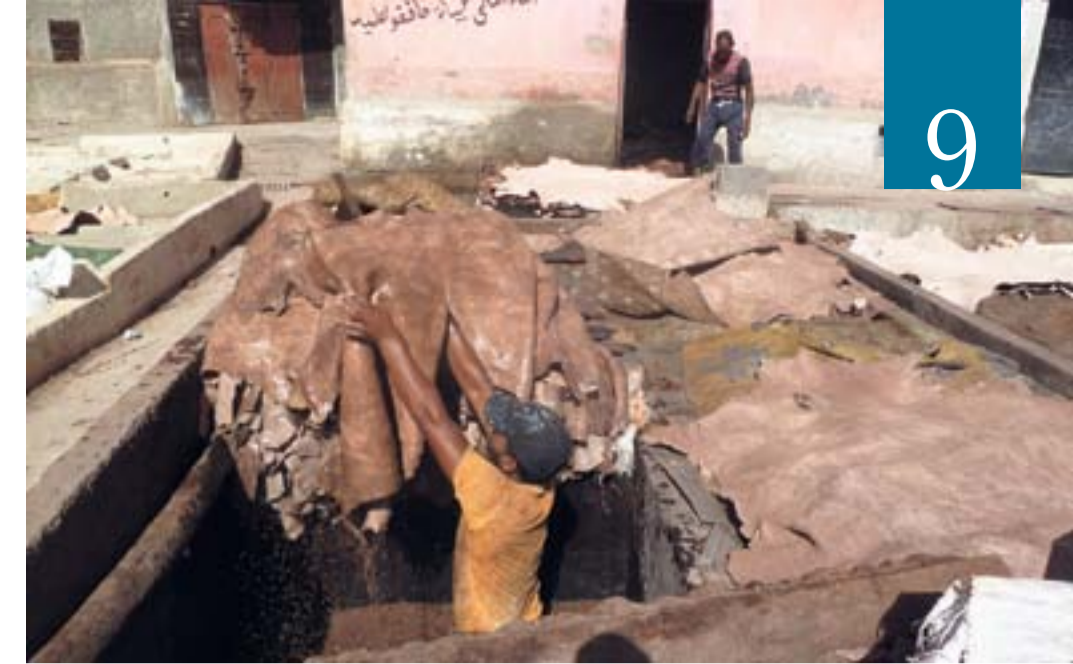
Den medbragte frokost med masser af frugt og grønt indtages med udsigt til en inddæm-

met sø. Et spørgsmål trænger sig på: Hvad blev der af det arabiske forår i Marokko? Eric mener, at i modsætning til en del arabiske lande, så er den marokkanske kong Mohammed VI, uhyre afholdt, har stor magt og blander sig i høj grad i det politiske liv. Den intellektuelle elite er lille og de universitetsstuderende få, og det var jo netop denne gruppe, der førte an i omvæltningerne i de øvrige arabiske lande. Marokko er, med andre ord meget stabilt og med en stor befolkningsgruppe som er analfabeter. Tallet ligger omkring 50% i gennemsnit, - væsentligt højere på landet og tæt på 100% blandt kvinder på landet. 3 ud af 4 kvinder er ikke i lønarbejde.

Æselridning og underjordisk salt

Vores udflugt går til endnu en lille flække Maghira, hvor vi går nogle hundrede meter langs en udtørret flod. Nogle mænd står ved små brønde og hiver saltholdigt vand op i nogle dunke af sammenflikkede bildæk. Vandet ledes ud i bassiner længere nede hvor det fordampes og efterlader saltet. En af dem ejer et æsel som min søn får en lang ridetur på tilbage gennem flodlejlet, som er fyldt med store sten, og op gennem landsbyen. Vi passerer en butik hvis facade mod gaden består af et lille jernvindue med lidt varer

: fakta

○ Garvning af skind er et fysisk hårdt og meget ildelugtende job

○ Instrumentet lyder som en skærebrenner og slangerne er helt uskadelige. Sagen er, at man skal fotografere med slangerne rundt om halsen og betale for den ydelse

○ Skolebørn på vej hjem fra skole i Maghira ved Atlas. T.h. klapper Marius på 10 æselet efter rideturen

○ Tæt trafik af æseltaxaer og knallerter i medinaens trange gyder. Forbavsende nok, oplever vi ikke et eneste uheld.